

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра загального мовознавства та іноземних мов

Рекомендовано до захисту
Протокол засідання кафедри № _____
від « _____ » _____ 2025 р.
Завідувач кафедри Болотнікова А.П.
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»
спеціальності 014 «Середня освіта»,
спеціалізації 014.02 «Середня освіта (Мова і література (англійська))»

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ АНГЛОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ
ВИКОРИСТАННЯМ ПІСЕНЬ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Виконавець:

Студент(ка) 4 курсу, групи 401-ГО
Чернікова Анастасія Михайлівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник роботи:

Таловиря Галина Михайлівна
к.пед.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь,
вчене звання)

Рецензент:

Рябокінь Наталія Олександрівна
к.філол.н., доцент,

завідувач кафедри філології
та соціально - гуманітарних дисциплін

Полтавського інституту економіки
і права Університету "Україна"

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий
ступінь, вчене звання)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____

кількість балів: _____

Підпис керівника _____

РЕФЕРАТ

БР: 42 с., 34 джерела.

Кваліфікаційна робота на тему «Методика викладання англомовних фразеологізмів із використанням пісень у середній школі» присвячена актуальній проблемі сучасної іншомовної освіти — формуванню фразеологічної компетентності учнів засобами автентичного пісенного матеріалу.

У роботі досліджено психолого-лінгвістичні особливості сприйняття та засвоєння англомовних фразеологізмів у школярів середньої ланки, окреслено труднощі, що виникають під час вивчення фразеологічних одиниць, та проаналізовано можливості використання пісень як ефективного навчального інструмента. Особливу увагу приділено класифікації фразеологізмів, що зустрічаються в англомовному пісенному дискурсі, а також розробці комплексу вправ для розвитку фразеологічної компетентності учнів. Розглянуто сучасні методичні підходи, дидактичні принципи, цифрові та ігрові стратегії інтеграції пісень у навчальний процес.

Робота містить лінгвістичний аналіз пісенних текстів, укладення типології фразеологізмів, добір автентичного матеріалу відповідно до вікових і когнітивних особливостей учнів середньої школи. Запропоновані вправи побудовані на основі принципів поетапності, комунікативності, контекстуальності та креативності. Теоретичні положення доповнено практичними рекомендаціями для вчителів англійської мови щодо застосування пісень на різних етапах роботи з фразеологічними одиницями.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Написана українською мовою; приклади, лексичні одиниці та вправи подані англійською.

Ключові слова: англомовні фразеологізми, фразеологічна компетентність, автентичний матеріал, навчання англійської мови, методика викладання, середня школа, типологія фразеологізмів, лінгвістичний аналіз, емоційне залучення, комунікативна компетентність, гейміфікація, пісенні тексти.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ЗЗСО — заклад загальної середньої освіти

ФО — фразеологічна одиниця

ФК — фразеологічна компетентність

ПМ — пісенний матеріал

ІКТ — інформаційно-комунікаційні технології

ПП — педагогічний процес

НУШ — Нова українська школа

ELT — English Language Teaching

EFL — English as a Foreign Language

L2 — друга мова (Second Language)

OUP — Oxford University Press

CLT — Communicative Language Teaching

PPP — Presentation, Practice, Production (методика подачі матеріалу)

CEFR — Common European Framework of Reference for Languages

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ.....	2
ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ	7
1.1. Психолого-лінгвістичні особливості засвоєння фразеологізмів учнями середньої школи.....	8
1.2. Огляд практик використання пісенного матеріалу у процесі навчання фразеологізмів.....	12
1.3 Типологія фразеологізмів у вивченні англійської мови.....	15
Висновки до розділу 1.....	17
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ АНГЛОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ПІСЕНЬ.....	19
2.1. Лінгвістичний аналіз та класифікація фразеологізмів, уживаних в англомовних піснях.....	20
2.2. Розробка комплексу вправ для формування фразеологічної компетентності на основі пісень.....	26
Висновки до розділу 2.....	34
РОЗДІЛ 3. ЦИФРОВІ ТА ІГРОВІ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ОСНОВІ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ.....	36
3.1. Дидактичний потенціал цифрових технологій у вивченні фразеологізмів.....	37
3.2. Інтеграція цифрових ігрових технологій у традиційну методику навчання фразеологізмів.....	41
Висновки до розділу 3.....	45
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52

ВСТУП

У системі сучасної мовної освіти однією з найактуальніших тем є формування фразеологічної компетентності, яка є важливою складовою комунікативної компетентності учнів. Знання фразеологізмів дозволяє розуміти та продукувати автентичне, природне мовлення, збагативши його стилістичною різноманітністю, експресивністю та образністю. Особливої значущості набуває проблема навчання фразеологізмів у контексті середньої школи, де формуються базові навички володіння іноземною мовою.

Актуальність теми дослідження зумовлена потребою у впровадженні ефективних, мотиваційних та доступних для школярів методів навчання фразеологічних одиниць. Одним із таких засобів виступає пісенний матеріал — джерело автентичної, контекстуалізованої, емоційно забарвленої лексики, у тому числі й фразеологізмів. Пісні дозволяють реалізувати міждисциплінарний підхід, поєднуючи естетичний, емоційний та лінгвістичний компоненти навчання.

Мета дослідження — розробити методичні підходи до викладання англійських фразеологізмів із використанням пісенного матеріалу в навчальному процесі середньої школи.

Об'єкт дослідження — процес викладання англійської мови у закладах загальної середньої освіти.

Предмет дослідження — методика навчання англійських фразеологізмів із використанням пісень.

Завдання дослідження:

1. Дослідити психолого-лінгвістичні особливості сприйняття фразеологізмів учнями середньої школи.
2. Проаналізувати сучасні підходи до викладання фразеологізмів у школі.
3. Узагальнити практики використання пісень для навчання англійської мови.

4. Провести лінгвістичний аналіз фразеологізмів, уживаних у пісенних текстах.
5. Розробити комплекс вправ для формування фразеологічної компетентності учнів.

Методи дослідження: теоретичний аналіз наукових джерел, лінгвістичний аналіз пісенного матеріалу, розробка навчальних завдань.

Наукова новизна роботи полягає в поєднанні методики навчання фразеологізмів із використанням автентичних пісень як інтерактивного, культурно збагаченого засобу викладання англійської мови.

Практичне значення полягає в розробці навчального матеріалу, що може бути застосований на уроках англійської мови в середній школі, а також у методичних рекомендаціях для вчителів щодо інтеграції пісень у навчання англійської мови.

Апробація. Апробація результатів дослідження була здійснена шляхом участі у конференції: тема: «Методика викладання англомовних фразеологізмів з залученням пісень в навчальному процесі у середній школі», тези 77-ої наукової конференції професорів, викладачів, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». Том 1. (Полтава, 16 травня – 22 травня 2025 року). Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2025.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списків джерел.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

Навчання фразеології як складника лексичної компетентності учнів середньої школи є одним із найбільш складних, але водночас надзвичайно важливих завдань у системі викладання англійської мови. Саме фразеологізми відображають глибинні культурні, емоційні та комунікативні характеристики мови, забезпечують її виразність, естетичність і природність. Проте, незважаючи на їхню важливість, традиційні підручники, як правило, приділяють фразеологічному матеріалу обмежену увагу, не пропонуючи системного підходу до його засвоєння. Але іноді навчальний процес може бути розроблений на підручниках з вивчення англійської мови, які побудовані на фразеологічних одиницях.

Розділ 1 присвячено теоретичному осмисленню процесу формування фразеологічної компетентності учнів середньої школи. У межах цього розділу розглянуто психолого-лінгвістичні аспекти засвоєння фразеологічних одиниць, які враховують вікові особливості когнітивного розвитку підлітків, їхнє мислення, сприйняття мовного матеріалу та труднощі, з якими вони стикаються у вивченні метафоричних ідіом.

Особлива увага приділяється ролі контексту, оскільки саме він є ключовим чинником, що забезпечує адекватне розуміння і застосування фразеологізмів у мовленні. Крім того, в розділі представлено огляд сучасних наукових досліджень і методичних практик, які стосуються використання пісенного матеріалу як ефективного засобу навчання фразеології.

Теоретичний аналіз дозволяє не лише глибше усвідомити специфіку фразеологічного компонента вивчення англійської мови, а й визначити оптимальні педагогічні умови та методичні підходи, які забезпечують його успішне формування. Розділ закладає підґрунтя для подальших практичних

розробок та експериментального підтвердження ефективності використання пісень у процесі навчання англomовних фразеологізмів у середній школі.

1.1 Психолого-лінгвістичні особливості засвоєння фразеологізмів учнями середньої школи

1.1.1. Когнітивні особливості учнів середньої школи

Формування фразеологічної компетентності у школярів неможливе без урахування вікових когнітивних характеристик. Учні середньої школи (вікова група 11–15 років) перебувають на етапі активного розвитку абстрактного мислення, асоціативної пам'яті, а також здатності до опрацювання метафоричних образів, що є важливою умовою для розуміння фразеологізмів [1, с. 28]. У цьому віці закладаються основи системного мовленнєвого мислення, формується чутливість до стилістичних відтінків мови.

Згідно з психолінгвістичними дослідженнями, саме в цьому періоді учні здатні сприймати фразеологізми не лише як незрозумілі словосполучення, а як образні одиниці, що виконують певну емоційно-експресивну або стилістичну функцію [7, с. 61]. Однак процес усвідомлення значення фразеологізмів ускладнюється тим, що їхній зміст не можна вивести з буквального значення компонентів. Це потребує сформованої навички контекстного аналізу та лінгвокультурної обізнаності.

1.1.2. Лінгвокультурологічний аспект засвоєння фразеологізмів

Окрім когнітивних особливостей, важливим чинником успішного засвоєння фразеологізмів є формування лінгвокультурологічної компетентності. Фразеологізми – це не просто сталі словосполучення, а справжні «зліпки» культури, що відображають історичні події, традиції, звичаї, менталітет та світогляд народу. Їхнє значення часто неможливо зрозуміти без відповідних фонових знань та усвідомлення культурного контексту походження. Наприклад, ідіома *"to spill the beans"* (видати секрет) має походження від стародавнього грецького способу голосування за

допомогою бобів, а *"to bite the bullet"* (терпіти біль, бути мужнім) пов'язана з військовою практикою минулого.

Саме тут пісенний матеріал відіграє унікальну роль. Пісні не лише є носіями мови, а й є частиною живої культури. Вони часто містять алюзії, культурні відсилки та усталені вирази, які безпосередньо відображають лінгвокультурні особливості носіїв мови. Аналіз пісенних текстів дозволяє учням не тільки вивчити фразеологізми, але й зануритися в культурний контекст їхнього вживання, зрозуміти емоційні та соціальні конотації, що значно поглиблює їхнє розуміння мови та культури загалом. Завдяки пісням, учні розвивають здатність до міжкультурної комунікації, усвідомлюючи не лише значення фразеологізму, а й його доречність у певній ситуативній та культурній площині.

1.1.3. Труднощі у сприйнятті та засвоєнні фразеологічних одиниць

Оволодіння фразеологізмами як компонентом мовної компетентності передбачає подолання низки труднощів. Передусім, йдеться про семантичну непрозорість фразеологічних одиниць, що часто не мають еквівалентів у рідній мові учнів. Наприклад, фразеологізм *"to kick the bucket"* (померти) є абсолютно непрогнозованим для україномовного учня і потребує пояснення не лише значення, а й стилістичного контексту вживання [4, с. 89].

Серед інших труднощів можна виокремити:

- формальну складність фразеологічних конструкцій;
- обмеженість трансформацій;
- стилістичну маркованість та вузький контекст уживання;
- труднощі перекладу та аналізу метафоричного змісту [11, с. 53].

Зазначені проблеми значною мірою ускладнюють засвоєння фразеологічних одиниць без залучення контекстуального аналізу, візуального або аудіального підкріплення, прикладів уживання в природному мовленні.

1.1.4. Роль контексту у формуванні фразеологічної компетентності

Контекст є ключовим фактором при введенні та закріпленні фразеологізмів у мовленні учнів. Саме завдяки контексту учень має змогу інтерпретувати значення сталого виразу, усвідомити емоційне або іронічне забарвлення, а також зрозуміти доцільність використання тієї чи іншої одиниці у мовній ситуації [3, с. 41; 8, с. 78].

Експериментальні дослідження свідчать, що учні, які вивчають фразеологізми в автентичному контексті (наприклад, у піснях, діалогах, відеофрагментах), засвоюють їх у кілька разів ефективніше, ніж ті, хто працює лише з лексичними списками чи перекладними парами [9, с. 109].

Використання пісенного матеріалу як контексту для навчання фразеології є не лише мотиваційним фактором, але й способом включення фразеологізмів у живий мовленнєвий потік. Пісні містять багато метафоричних і стилістично забарвлених виразів, які часто не підлягають дослівному перекладу, але мають велику комунікативну цінність.

Таким чином, контекстуальне навчання фразеологізмів через пісні створює природне мовне середовище, де фразеологізм виступає не ізольованою одиницею, а частиною емоційно забарвленого, стилістично оформленого повідомлення. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню мотивації, розвитку критичного мислення та розширенню активного словникового запасу учнів середньої школи

1.1.5. Роль пісень у розвитку мовленнєвих навичок учнів

Використання пісенного матеріалу в процесі навчання англійської мови сприяє розвитку не лише лексичних, а й фонетичних, граматичних та комунікативних навичок учнів середньої школи.

- 1. Фонетичні навички.** Прослуховування пісень допомагає учням краще сприймати мелодику англійської мови, інтонаційні патерни, наголос і ритм висловлювань. Постійне слухання автентичної мови у піснях

формує в учнів більш природну вимову та покращує здатність сприймати мовлення на слух [12, с. 84].

2. **Граматичні навички.** Тексти пісень часто містять зразки живої граматики: вживання часів, модальних дієслів, умовних конструкцій, питальних і заперечних структур. Робота з текстом пісні дозволяє виявити граматичні явища у природному контексті, що полегшує їхнє запам'ятовування.
3. **Комунікативні навички.** Завдання, побудовані на основі пісень, спонукають учнів до дискусії, переказу змісту, висловлення власних думок і емоцій, що стимулює розвиток продуктивних мовленнєвих навичок. Крім того, учні вчаться співвідносити культурний зміст текстів із власним досвідом, що підсилює мотивацію до вивчення мови.

Отже, залучення пісень до навчального процесу має комплексний позитивний вплив на формування всіх мовленнєвих компетентностей.

1.1.6. Психологічні аспекти використання пісень на уроках англійської мови

З психологічного погляду, використання пісень під час вивчення англійської мови відповідає віковим особливостям учнів середньої школи.

1. **Емоційний аспект.** Пісні викликають позитивні емоції, знижують рівень тривожності, підвищують мотивацію до навчання. Дослідження показують, що позитивний емоційний фон полегшує процес запам'ятовування інформації і сприяє більш ефективному засвоєнню нового матеріалу [15, с. 99].
2. **Когнітивний аспект.** Мелодія та ритм сприяють кращій фіксації мовного матеріалу в пам'яті. За допомогою ритмічного повторення фразеологізми запам'ятовуються легше, оскільки активізуються механізми слухової та моторної пам'яті.
3. **Соціальний аспект.** Спільне слухання та обговорення пісень створює атмосферу взаємодії, сприяє налагодженню комунікації

між учнями, розвитку навичок командної роботи, що особливо важливо для підліткового віку.

Отже, використання пісенного матеріалу в процесі викладання англійської мови у середній школі є ефективним методом не лише для розвитку фразеологічної компетентності, а й для покращення всіх інших мовленнєвих навичок. Пісні сприяють емоційній залученості учнів, полегшують запам'ятовування мовного матеріалу, стимулюють активне використання мови та підвищують мотивацію до навчання.

1.2. Огляд практик використання пісенного матеріалу у процесі навчання фразеологізмів

1.2.1. Огляд досліджень і практик викладання фразеологізмів через пісенний матеріал

Використання пісенного матеріалу в освітньому процесі, зокрема у навчанні іноземної мови, має глибоку традицію. Музика — один із найсильніших афективних чинників, що впливає на мотивацію, запам'ятовування, емоційну залученість та ефективність сприймання навчального матеріалу. Ще з другої половини ХХ століття дослідники зазначали, що пісні створюють сприятливе середовище для вивчення лексики, граматичних структур, а також фразеологічних одиниць, які природно інтегровані в пісенні тексти [26, с. 77].

Науковці, такі як Т. Мерфі (*Music and Song*, 1992) та Дж. Наттінгер і Дж. Декарріко (*Lexical Phrases and Language Teaching*, 1992), підкреслюють, що пісні, завдяки своїй повторюваності, ритмічності та мелодійності, дозволяють ефективно засвоювати стійкі вирази, ідіоми, словосполучення та формули мовленнєвої ввічливості, зокрема фразеологізми [30; 31].

У вітчизняних методичних працях (наприклад, у дослідженнях Н. Білоусової [2], Л. Мельниченко [18], Г. Пасічник [21]) також наголошується на тому, що залучення пісенного матеріалу дозволяє:

- використовувати автентичну лексику у природному контексті;

- формувати міжкультурну компетентність;
- розвивати навички критичного мислення (через інтерпретацію значень);
- урізноманітнювати навчальний процес і підвищувати інтерес учнів до вивчення англійської мови.

У середній школі пісні використовуються переважно на етапах презентації нового лексичного або фразеологічного матеріалу, а також на етапі закріплення. У межах роботи з пісенним текстом учням можуть бути запропоновані завдання на слухання, аналіз змісту, переклад окремих рядків, виявлення фразеологізмів, визначення їхнього значення, перефразування, інтерпретацію та вживання у власному мовленні.

Емпіричні дослідження (зокрема, досвід роботи у рамках методики Communicative Language Teaching, CLT) свідчать, що учні краще запам'ятовують фразеологізми, якщо вони супроводжуються емоційно забарвленим контекстом, візуальним або музичним компонентом, і мають особистісну значущість для учнів [32, с. 101].

1.2.2. Переваги та недоліки застосування пісень на уроках англійської мови

Переваги використання пісенного матеріалу:

1. **Аутентичність.** Пісні є реальним прикладом мови, що використовується у повсякденному житті, і містять живу, розмовну лексику, зокрема фразеологізми, які важко знайти у стандартних підручниках. Наприклад, у пісні *"Let Her Go"* (Passenger) зустрічається фразеологізм *"you only know you love her when you let her go"* – *"лише тоді розумієш, що любив її, коли вже відпустив"*. Це висловлення має глибоке метафоричне значення, адже передає емоційний стан втрати через протиставлення та заперечення, що не зчитується при дослівному перекладі.

2. **Емоційна залученість.** Завдяки мелодії та ритму, пісні активізують афективну сферу учня, підвищують рівень мотивації до навчання, сприяють глибшому запам'ятовуванню [17, с. 112].
3. **Контекстуальне вживання.** Фразеологізми у піснях завжди подаються у конкретному контексті, що полегшує розуміння та сприяє формуванню комунікативної компетентності.
4. **Розвиток слухових навичок.** Робота з піснями розвиває навички аудіювання, оскільки учні вчаться сприймати фразеологічні одиниці на слух, у швидкому темпі та у різних варіантах вимови.
5. **Можливість для творчого переосмислення.** Пісенний текст можна переказати, інтерпретувати, змінити закінчення, що дозволяє працювати з фразеологізмами в режимі продуктивного мовлення.
6. **Інклюзивність.** Пісні — універсальний матеріал, доступний учням з різним рівнем володіння мовою, особливо у випадках візуалізації, субтитрування, багаторазового прослуховування [9, с. 58].

Можливі труднощі та обмеження:

1. **Стилістична насиченість.** У багатьох сучасних піснях вживаються фразеологізми, жаргонізми або сленгові конструкції, які можуть бути стилістично недоречними для шкільного контексту. Наприклад, у пісні *"Empire State of Mind"* (Jay-Z та Alicia Keys) використовується ідіома *"if Jeezy's payin' LeBron, I'm payin' Dwyane Wade"*, що містить алюзії на популярну культуру та сленг, малозрозумілий без знання американського контексту, а також потребує адаптації для використання у класі. Такі приклади вимагають уважного добору пісенного матеріалу відповідно до вікових особливостей та освітнього середовища. [33, с. 156].
2. **Семантична складність.** Деякі фразеологізми є складними для інтерпретації без відповідної культурологічної підготовки. Наприклад, ідіома *«to bite the bullet»* потребує пояснення історичного контексту походження.

3. **Неуніверсальність.** музичних смаків. Учні мають різні уподобання, тому пісні слід добирати з урахуванням віку, культурного рівня та зацікавлень конкретного класу [5, с. 72].
4. **Технічні труднощі.** У деяких випадках використання пісень вимагає наявності відповідної техніки, субтитрів, доступу до аудіофайлів — тобто певних умов, які не завжди є в усіх школах.

Таким чином, пісенний матеріал, попри наявність певних викликів, є потужним інструментом для навчання фразеологізмів у середній школі. При правильному доборі пісень, відповідній підготовці завдань та врахуванні психолінгвістичних характеристик учнів, пісні стають засобом формування фразеологічної компетентності, який не лише навчає, але й надихає.

1.3 Типологія фразеологізмів у вивченні англійської мови

1.3.1. Класифікація фразеологізмів за ступенем семантичної злитості

Вивчення фразеологізмів в англійській мові передбачає ознайомлення учнів не лише зі змістовою стороною таких одиниць, а й з їх структурно-семантичною природою. У межах шкільного курсу типовими помилками є буквальний переклад фразеологізмів, ототожнення їх із вільними словосполученнями, а також нерозуміння образного змісту. Саме тому доцільним є впровадження типологічного підходу, який дозволяє систематизувати фразеологічні одиниці за ступенем семантичної злитості.

Фразеологічні зрощення — це вирази з повністю непрозорим значенням. Такі одиниці не можна пояснити через значення складників і вимагають заучування як єдине ціле (наприклад, “kick the bucket” — “померти”).

Фразеологічні єдності — частково прозорі й містять образ, який можна зрозуміти при відповідному тлумаченні (наприклад, “spill the beans” — “викрити таємницю”).

Фразеологічні сполучення — це сталі словосполучення, що мають логічний зв'язок між компонентами, і тому легше піддаються аналізу й вживанню (“make a decision”, “pay attention”).

1.3.2. Функціональна класифікація фразеологізмів

Окрім семантичної класифікації, у вивченні фразеологізмів важливо враховувати їхню функцію в мовленні. Частина фразеологізмів має емоційно-експресивне навантаження (наприклад, “walking on sunshine”, “cry me a river”), інші — описову функцію (“cold feet”, “a piece of cake”), а ще інші — афористичну або морально-дидактичну (“what goes around comes around”, “every cloud has a silver lining”).

Знання про ці функції допомагає учням краще розуміти мовленнєву ситуацію, в якій доцільно використовувати ті чи інші вирази.

1.3.3. Методична доцільність типологічного підходу

Типологічний підхід до вивчення фразеологізмів дозволяє вчителю логічно організувати мовний матеріал: від простого до складного, від прозорого до образного. Це також дає змогу підібрати оптимальні способи пояснення через аналогію, переклад, контекст, візуалізацію. При роботі з пісенним матеріалом типологія допомагає інтегрувати складні фразеологізми у знайоме емоційне й музичне середовище, що значно полегшує їх засвоєння.

Фразеологізми можна також класифікувати за граматичними ознаками. Наприклад, за частинами мови вони поділяються на іменникові (*a blessing in disguise*), дієслівні (*to beat around the bush*), прикметникові (*cold as ice*), а також прислівникові (*once in a blue moon*). Такий розподіл дозволяє ефективно інтегрувати фразеологізми у граматичні теми шкільного курсу, сприяючи розвитку як лексичних, так і граматичних навичок.

Окрему увагу слід звернути на семантичні поля фразеологізмів у піснях. Часто вони об'єднуються навколо ключових тематичних зон: кохання (*fall head over heels*), втрати (*go separate ways*), надії (*a light at the end of the tunnel*),

бунту (*break free*) тощо. Це дозволяє не лише вивчати мову, а й розвивати емоційну чутливість і культурну обізнаність учнів.

Висновки до розділу 1

Аналіз наукових джерел та психолого-лінгвістичних підходів до формування фразеологічної компетентності учнів середньої школи дозволив зробити низку важливих висновків, що становлять теоретичне підґрунтя подальшої практичної частини дослідження.

По-перше, було з'ясовано, що вікові когнітивні особливості учнів середньої школи створюють як сприятливі умови, так і певні труднощі у процесі засвоєння фразеологічних одиниць. З одного боку, у цьому віці активно формується образне мислення, абстрагування, що є основою для розуміння метафоричних і ідіоматичних виразів. З іншого боку, недостатній рівень лінгвокультурної обізнаності, нерозвинена контекстуальна здогадка, а також обмежений життєвий досвід можуть створювати бар'єри у сприйнятті фразеологізмів без відповідної методичної підтримки.

По-друге, було виявлено, що найбільшою перешкодою у засвоєнні фразеологізмів є їхня семантична непрозорість — тобто неможливість інтуїтивно вивести значення зі значення окремих компонентів. Це стосується як традиційних ідіом (*to kick the bucket, spill the beans*), так і більш сучасних сталих виразів зі сленговим чи культурно-специфічним забарвленням (*throw shade, hit the road*). Для їх успішного засвоєння необхідним є створення семантичного поля, у якому одиниця буде представлена у взаємозв'язку з контекстом, ситуацією, емоцією.

Третім надзвичайно важливим висновком є визначальна роль контексту у формуванні фразеологічної компетентності. Контекст сприяє не лише запам'ятовуванню лексичної форми фразеологізму, а й глибшому розумінню його функцій у мовленні, стилістичної маркованості, комунікативної доцільності. Саме через контекст, як було доведено в попередніх підрозділах,

фразеологізм набуває значення, стає інструментом передачі іронії, емоції, соціального підтексту.

У цьому зв'язку надзвичайно перспективною є інтеграція пісенного матеріалу в навчальний процес. Музика і пісні, які є доступною, автентичною та емоційно насиченою формою мовлення, дозволяють учням не лише слухати англійську мову, а й «відчувати» її. Пісні містять значну кількість образних висловів, метафор, сталих виразів, які з'являються у природному мовному середовищі, а тому сприяють глибшому усвідомленню значення фразеологізмів. Це підтверджується не лише емпіричними спостереженнями, а й результатами численних досліджень у сфері комунікативного підходу до навчання мови [30; с.32].

Серед переваг використання пісень у навчанні фразеологізмів можна виокремити:

- підвищення мотивації та зацікавлення учнів;
- розвиток навичок слухання з розумінням;
- тренування інтонаційного слуху;
- можливість багаторазового повторення в умовах ненав'язливого навчання;
- розвиток асоціативного мислення та креативності;
- формування зв'язку між мовою і культурою.

Водночас, необхідно враховувати й низку викликів, зокрема: необхідність ретельного добору пісень відповідно до віку та рівня учнів, потреба у методично продуманих завданнях, можливі обмеження технічного характеру, а також стилістичну складність деяких пісенних текстів. Однак при належному підході та адаптації пісенний матеріал стає надзвичайно ефективним інструментом навчання.

У підсумку, можна зробити висновок, що поєднання фразеологічного матеріалу з пісенним контекстом є методично виправданим, дидактично доцільним та психологічно ефективним способом формування фразеологічної компетентності в учнів середньої школи. Такий підхід забезпечує як

лінгвістичне, так і особистісне зростання учнів, сприяє розвитку мовленнєвої, культурної та емоційної компетентностей. Це відкриває перспективу для подальшої розробки методичних моделей та практичних вправ, спрямованих на інтегроване навчання фразеологізмів засобами автентичної музики.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ АНГЛОМОВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ

Розділ 2 зосереджений на практичних аспектах впровадження методики навчання англomовних фразеологізмів із використанням пісенного матеріалу. У сучасних умовах освітньої реформи, що орієнтується на компетентнісний підхід, особливої актуальності набуває потреба у розробці ефективних дидактичних інструментів, які забезпечують формування фразеологічної компетентності учнів не ізольовано, а в комунікативному та культурному контекстах.

Пісні як навчальний ресурс мають унікальні властивості: вони поєднують у собі автентичність мови, ритм, емоційність, естетику й культурний зміст, створюючи оптимальне середовище для засвоєння сталих виразів. Тексти пісень є насиченими фразеологізмами різного типу — від класичних ідіом до сучасних розмовних зворотів, які вживаються у природному мовленні.

У межах другого розділу здійснено лінгвістичний аналіз фразеологічних одиниць, виявлених у пісенних текстах, проведено їх типологізацію, а також запропоновано класифікацію за семантикою, стилістикою та функціональною спрямованістю. Крім того, представлено розробку комплексу вправ, орієнтованих на поетапне опрацювання фразеологізмів: від розпізнавання до активного вживання в усному й письмовому мовленні учнів.

У центрі уваги перебуває не лише педагогічна ефективність такої методики, а й її відповідність віковим потребам, інтересам і навчальним можливостям учнів середньої школи. Представлений у розділі дидактичний матеріал підготовлено з урахуванням принципів комунікативності, міжкультурності, інтерактивності й мотиваційності, що відповідає сучасним вимогам до навчального процесу.

2.1. Лінгвістичний аналіз та класифікація фразеологізмів, уживаних в англомовних піснях

2.1.1. Критерії добору пісень для навчальних цілей

Вибір пісенного матеріалу для навчання фразеологізмів у середній школі є відповідальним етапом, що визначає не лише ефективність, а й мотиваційну складову всього процесу. Основними критеріями добору пісень є:

1. Автентичність мови та наявність фразеологічних одиниць (ідіом, сталих словосполучень, виразів);
2. Відповідність віковим особливостям учнів — уникнення ненормативної лексики, надмірно складних або дорослих тем;
3. Культурна релевантність — можливість пояснити історичний, соціальний або культурний контекст фразеологізму;
4. Чіткість артикуляції — наявність чітко вимовлених слів у виконанні пісенного матеріалу виконавцями;
5. Популярність та емоційна залученість — сучасні чи класичні композиції, які добре сприймаються підлітками.

Досвід вчителів свідчить, що найкращі результати досягаються при використанні таких жанрів, як поп, рок, кантрі, фолк, а також мюзикли й саундтреки до популярних фільмів, у яких багатий на ідіоми лексикон, а текст добре запам'ятовується [17, с. 51; 21, с. 104].

2.1.2. Алгоритм роботи з пісенним матеріалом на уроках англійської мови

На основі аналізу досліджень та практичного досвіду пропонується орієнтовний алгоритм роботи з англомовними піснями для розвитку фразеологічної компетентності:

1. Попередня підготовка:

- Вибір пісні за тематикою і складністю.

- Підготовка завдань: заповнення пропусків, переклад, пошук фразеологізмів.

2. Перше прослуховування:

- Загальне сприйняття змісту.
- Обговорення емоційного настрою пісні.

3. Друге прослуховування:

- Виявлення фразеологічних одиниць у тексті.
- Виписування і аналіз значення знайдених фразеологізмів.

4. Завдання на закріплення:

- Складання речень із вивченими фразеологізмами.
- Рольові ігри, діалоги, міні-проекти на основі змісту пісні.

5. Рефлексія:

- Обговорення, як фразеологізми допомагають краще розуміти текст пісні та її емоційний зміст.

2.1.3. Основні типи фразеологізмів, уживаних у піснях

У сучасній англомовній музиці трапляються різні типи фразеологічних одиниць:

- Ідіоми (idioms)
- Фразеологічні єдності (phraseological unities)
- Прислів'я та приказки (proverbs and sayings)
- Крилаті вислови та фразеологічні зрощення (fixed expressions and phraseological fusions)
- Словосполучення (collocations)

Ідіоми (idioms) у піснях

Ідіоми — найбільш поширений тип фразеологізмів у музичних текстах.

Їхнє значення не витікає із значення компонентів, тому учні мусять засвоювати їх як єдине ціле.

Приклади:

- “Let the cat out of the bag” (*Taylor Swift – Look What You Made Me Do*) — розкрити секрет
 - “Break the ice” (*Britney Spears – Break the Ice*) — розпочати розмову, подолати напруження
 - “Hit the road” (*Ray Charles – Hit the Road Jack*) — вирушати, йти геть
- Фразеологічні єдності (phraseological unities)

Ці вирази мають цілісне значення, але воно частково витікає зі значень компонентів. Приклади:

- “Put your heart on the line” (*Madonna – Open Your Heart*) — ризикувати почуттями
- “Walk a mile in my shoes” (*Joe South – Walk a Mile in My Shoes*) — спробувати зрозуміти іншого

Прислів'я та приказки (proverbs and sayings)

Використовуються у піснях для надання життєвої мудрості або моралі.

Приклади:

- “What goes around comes around” (*Justin Timberlake – What Goes Around... Comes Around*) — все повертається бумерангом
 - “Actions speak louder than words” — дії важливіші за слова
- Фразеологічні зрощення та фіксовані вирази

Вони є нероздільними, мають цілісне і часто образне значення.

Приклади:

- “Spill the beans” (*Billy Joel – Keeping the Faith*) — проговоритися, розповісти секрет
- “Under the weather” (*Rihanna – Umbrella: “...when the sun shines, we’ll shine together...”*) — почуватися погано

Словосполучення (collocations)

Словосполучення — це стійкі поєднання слів, які часто трапляються разом у мові. Засвоюючи їх, учні не лише поповнюють словниковий запас, а й вчаться правильно поєднувати слова відповідно до мовної норми. Це особливо важливо, оскільки дослівний переклад з рідної мови часто призводить до

помилку або неприродного звучання. Наприклад, носії мови вживають *take a mistake*, а не *do a mistake*, хоч обидва дієслова можуть перекладатися як «робити». Знання словосполучень підвищує мовну компетентність, допомагає краще розуміти автентичні тексти, зокрема пісні, і сприяє більш точному й виразному самовираженню. Крім того, використання словосполучень у мовленні позитивно впливає на розвиток мовної інтуїції, що є ключовим фактором у досягненні високого рівня володіння іноземною мовою. Пісні багаті на такі поєднання, що є цінними для навчання.

Приклади:

- “Make a decision” (ухвалити рішення)
- “Catch a cold” (застудитися)
- “Pay attention” (звертати увагу)
- “Miss the boat” (прогавити можливість)

2.1.4. Тематична і функціональна різноманітність фразеологізмів у піснях

Аналіз текстів сучасних англомовних пісень засвідчує, що фразеологізми в них мають багату функціональну палітру:

- Емоційна експресія. Пісні дозволяють через ідіоми передавати емоції та почуття.
 - “*I’m walking on sunshine*” (*Katrina & The Waves*) — почуватися щасливим
 - “*Cry me a river*” (*Justin Timberlake*) — драматизувати подію
- Передача ставлення та суб’єктивності.
 - “*Bite the bullet*” (*Queen – The Show Must Go On*) — прийняти неприємне, змиритися
 - “*Take my breath away*” (*Berlin – Take My Breath Away*) — вразити когось
- Опис життєвих ситуацій.
 - “*Hit the sack*” — піти спати

- “*Break up*” — розірвати стосунки

2.1.5. Культурно-лінгвістичні особливості фразеологізмів у піснях

Особливість фразеологізмів у піснях полягає у їхній культурній маркованості — вони відображають традиції, гумор, ідіоматичні способи мислення, притаманні англомовній спільноті [11, с. 126]. Вивчаючи такі вирази, учні не лише опановують мову, а й долучаються до культури країни, уникаючи калькування та формуючи природну мовну інтуїцію.

Наприклад, ідіома “*once in a blue moon*” (дуже рідко) не має дослівного еквіваленту в українській мові, але, зрозумівши її завдяки контексту пісні, учень краще запам’ятає її значення.

2.1.6. Методичні підходи до класифікації та пояснення фразеологізмів у піснях

Для того щоб фразеологізми з пісень не залишилися пасивними знаннями, учителю варто:

- Класифікувати їх за семантикою (емоційні, побутові, соціальні, тощо).
- Пояснювати значення у порівнянні з рідною мовою (шукати аналогії).
- Залучати ігрові та комунікативні вправи (знайди ідіому, заміни, добери приклади).
- Використовувати переклад і драматизацію пісенних рядків.
- Створювати візуальні асоціації та ментальні карти значень.

Методичний досвід показує, що учні набагато легше сприймають складні фразеологічні структури, якщо вони подані через знайомий мотив, пісню чи візуальний супровід [6, с. 104; 12, с. 98].

Лінгвістичний аналіз текстів англомовних пісень доводить, що фразеологізми займають у них важливе місце, забезпечуючи емоційну, стилістичну й культурну насиченість мовлення. Їхня класифікація, виявлення та пояснення є ключовим етапом у формуванні фразеологічної компетентності учнів середньої школи. При правильній методичній подачі, використання

пісенного матеріалу перетворює навчання фразеології з рутинного процесу на захоплюючу, результативну і культурно багату практику.

2.2. Розробка комплексу вправ для формування фразеологічної компетентності на основі пісень

2.2.1. Принципи побудови вправ

Побудова вправ, спрямованих на засвоєння англомовних фразеологізмів у шкільному курсі, має базуватися на таких основних методичних принципах:

1. Принцип мотивації— добір пісенного матеріалу та вправ, які викликають емоційний відгук і зацікавлення в учнів, стимулюють їхню активну участь у процесі.
2. Дидактичні принципи — поступовість, доступність, відповідність віковим і мовним можливостям учнів; забезпечення різних рівнів складності.
3. Принцип комунікативності — вправи повинні бути спрямовані не лише на запам'ятовування фразеологізмів, а й на їх активне вживання у мовленні.
4. Принцип контекстуальності — фразеологізми подаються в реальному контексті пісенного тексту, який забезпечує глибше розуміння та засвоєння значень.
5. Принцип креативності — вправи мають передбачати елементи творчості: інтерпретацію, переказ, драматизацію, створення власних текстів.

2.2.2. Види вправ: на впізнавання, інтерпретацію, вживання у мовленні

У навчанні фразеології доцільно використовувати три етапи роботи з виразами — рецептивний (розпізнавання), інтерпретаційний (усвідомлення) та продуктивний (використання).

1. Вправи на впізнавання (recognition stage)

Мета — навчити учнів знаходити фразеологізми у пісенному тексті, відрізнити їх від вільних словосполучень.

Example Task 1: Find the Idioms

Song: *“Idioteque” – Radiohead*

Task: Read the lyrics and underline all idioms or fixed expressions you can find.

Excerpt: *“Who's in a bunker? Who's in a bunker? Women and children first...”*
“Everything all of the time”

→ Учні мають знайти вираз *“Women and children first”* — сталий вислів, що використовується як іронічне зауваження в кризовій ситуації.

Example Task 2: Match the Meaning

Match the idiom from the song to its correct meaning.

Idiom from song	Meaning
to hit the road	a) to leave
once in a blue moon	b) very rarely
take my breath away	c) impress someone deeply

Застосування таких завдань допомагає активізувати увагу учнів, розвивати навички лексичного аналізу, готуючи ґрунт для глибшого розуміння.

2. Вправи на інтерпретацію значення (interpretation stage)

Мета — формування розуміння значення, стилістичного та емоційного забарвлення фразеологізмів.

Example Task 3: Interpret the Idiom in Context

Song: *“Piece of My Heart” – Janis Joplin*

Task: What does the phrase *“Take another little piece of my heart now, baby”* mean in this song? Explain the figurative meaning.

→ Очікувана відповідь: емоційна жертва, розчарування в любові.

Example Task 4: Paraphrase the Idiom

Song: *“Let Her Go” – Passenger*

Task: Rewrite the idiom *“You only know you love her when you let her go”* in your own words.

→ Очікувана відповідь: “People realize the value of something only after losing it.”

Завдання на інтерпретацію стимулюють розвиток аналітичного мислення та мовленнєвої компетентності.

3. Вправи на вживання у мовленні (productive stage)

Мета — закріплення фразеологізмів через використання у власному мовленні (усному чи письмовому).

Example Task 5: Complete the Dialogue

Song: “Cry Me a River” – Justin Timberlake

Use one of the following idioms in the dialogue: “*cry me a river*”, “*spill the beans*”, “*let the cat out of the bag*”.

— Why are you looking so upset?

→ Очікувана відповідь: “Oh, don’t even start. You cheated on me, and now you're sorry? Cry me a river.”

Example Task 6: Write Your Own Verse *Creative Task*

Write 4 lines of a song that includes at least two idioms we have learned today.

→ Очікувана відповідь:

“I let the cat out of the bag, now everyone knows,

You spilled the beans, and the secret shows.

No use crying over spilled milk, it’s time to move on,

Let’s turn the page and greet the dawn.”

Example Task 7: Role-play Using Idioms

Situation: You and your friend are planning a trip, but something goes wrong. Use idioms like “*miss the boat*”, “*back to square one*”, “*rain on someone’s parade*”.

Завдання формує навичку спонтанного мовлення з активним використанням фразеологізмів.

Приклад матеріалу для уроку з ідіомою “cry me a river” з одноіменної пісні “Cry Me a River”, Justin Timberlake:

1. Вправи на впізнавання (recognition stage)

Завдання 1: Find the Idioms (Прочитайте цей уривок. Підкресліть ідіому або сталий вираз. Обговоріть, чи є це просто буквальним висловом чи фразеологізмом.)

Мета: Навчити учнів ідентифікувати фразеологізми у тексті пісні, розрізняти їх від буквальних висловів.

→ Очікувана відповідь: “*You told me you loved me, why did you leave me?*”
“*Oh, cry me a river, cry me a river...*”

Завдання 2: Match the Meaning (З’єднати фразеологізм з його значенням)

Мета: Розвивати навички лексичного аналізу та розуміння значення фразеологізмів.

Таблиця для учнів:

Ідіома	Значення
1) cry me a river	a) to reveal a secret
2) spill the beans	b) to accidentally reveal a secret
3) let the cat out of the bag	c) to express fake or exaggerated sorrow

Очікувана відповідь:

- 1) cry me a river — c) to express fake or exaggerated sorrow
- 2) spill the beans — a) to reveal a secret
- 3) let the cat out of the bag — b) to accidentally reveal a secret

2. Вправи на інтерпретацію значення (interpretation stage)

Завдання 3: Interpret the Idiom in Context (Працюйте в групах.

Обговоріть: Що означає “cry me a river” в пісні? Чому співак так реагує?

Запишіть свої пояснення)

Мета: Формувати розуміння переносного значення ідіоми, її емоційного та стилістичного забарвлення.

Очікувана відповідь: “You told me you loved me, why did you leave me?”

“Oh, cry me a river, cry me a river...” — це означає: “Ти мені казав, що любиш, то чому пішов? Не шкодуйся тепер, це вже нічого не змінить.”

Завдання 4: Paraphrase the Idiom (Перефразуйте ідіому “cry me a river” своїми словами.)

Мета: Розвивати навички перефразування, усвідомлення значення ідіом та застосування їх у власних висловах.

Очікувана відповідь: “Cry me a river” можна перефразувати як: "Не шкодуйся так сильно" або "Не потрібно плакати мені на плечі"

3. Вправи на вживання у мовленні (productive stage)

Завдання 5: Complete the Dialogue (Заповніть пропуски, використовуючи ідіому “cry me a river” або інші відомі ідіоми)

Мета: Закріпити вживання фразеологізмів у живому мовленні через контекстні діалоги.

— Why are you so upset?

— Oh, don't even start. You cheated on me, and now you're sorry? _____!

Правильна відповідь: “Cry me a river!”

Завдання 6: Write Your Own Verse (Creative Task) (Напишіть 4 рядки пісні, використовуючи ідіому “cry me a river” і ще одну з таблиці (наприклад, “spill the beans”).

Приклад:

I told you my secrets, but you spilled the beans,

Now you're crying, but cry me a river, it seems.

No more second chances, the truth's out in the light,

You let the cat out of the bag, and lost the fight.

Завдання 7: Role-play Using Idioms

Мета: Формувати навички спонтанного усного мовлення з активним використанням фразеологізмів у різних ситуаціях.

Ситуація: Ви з другом обговорюєте, що сталося між вами та іншими людьми.

Використайте ідіоми:

- “cry me a river”
- “spill the beans”
- “let the cat out of the bag”

Приклад діалогу:

A: I can't believe she told everyone about our plan!

B: Yeah, she really let the cat out of the bag.

A: Now they all know, and I'm upset.

B: Don't cry me a river! You should have been more careful.

A: True, but I didn't expect him to spill the beans.

Під час уроку учні навчилися розпізнавати фразеологізм “cry me a river” у пісенному тексті, зрозуміли його переносне значення як вираження іронії та емоційного відторгнення, а також змогли використати цей вираз у власних діалогах і творчих текстах. Завдяки цьому вони покращили свої навички лексичного аналізу, розвинули здатність інтерпретувати стилістичні й емоційні забарвлення ідіом, а також удосконалили вміння застосовувати фразеологізми в усному та письмовому мовленні.

2.2.3. Комплекс вправ як частина тематичного уроку

Формування фразеологічної компетентності можливе в рамках повноцінного тематичного уроку або циклу уроків за темою, наприклад: “Music and Emotions”, “Love and Betrayal in Songs”, “Life Advice through Lyrics”.’

Такий урок може мати структуру:

1. Lead-in: обговорення теми пісні

2. Listening for gist: аудіювання
3. Idiom hunt: пошук фразеологізмів
4. Interpretation: завдання на розуміння
5. Practice: вправи на вживання
6. Creative output: написання власних пісенних рядків або міні-діалогів

Приклад плану тематичного уроку:

1. Lead-in: обговорення теми пісні

Мета: активізувати інтерес учнів до теми, підготувати їх до сприйняття тексту пісні.

Вправа: Клас ділиться на пари і обговорює запитання:

- *“What feelings do you usually associate with music?”*
- *“Have you ever heard songs about love or betrayal? What emotions do they evoke?”*
- Коротка загальна дискусія з учителем.

2. Listening for gist: аудіювання

Мета: сформулювати загальне розуміння змісту пісні.

Вправа: Учні слухають пісню (або її уривок) без тексту. Після прослуховування відповідають на запитання:

“What is the main idea of the song?”

“What emotions does the singer express?”

3. Idiom hunt: пошук фразеологізмів

Мета: навчити виявляти фразеологічні звороти в тексті пісні.

Вправа: Учні отримують текст пісні з пропущеними словами (fill-in-the-blanks), де відсутні фразеологізми. Після першого читання/слухання шукають і виписують ідіоми з повного тексту.

Приклад: *“You broke my heart into a thousand pieces”* — вчитель пояснює, що це фразеологізм, що означає сильний емоційний біль.

4. Interpretation: завдання на розуміння

Мета: розкрити значення ідіом, пояснити переносний зміст.

Вправа: Учні працюють у групах і складають власні пояснення знайдених фразеологізмів, потім презентують їх класу.

Вчитель пропонує питання:

“What does ‘to break someone’s heart’ mean?”

“Can you think of a similar expression in your native language?”

5. **Practice: вправи на вживання**

Мета: закріпити вживання фразеологізмів у мовленні.

Вправа: Рольова гра: у парах учні розігрують короткі діалоги, використовуючи вивчені ідіоми.

Приклад:

A: I can’t believe he lied to me again. It really broke my heart.

B: I’m sorry to hear that. You deserve better.

6. **Creative output: написання власних пісенних рядків або міні-діалогів**

Мета: розвивати творче мислення, креативно використовувати фразеологізми.

Вправа: Учні складають 3–5 рядків пісні або невеликий діалог, де використані нові фразеологізми. Виступ перед класом з презентацією власних текстів.

2.2.4. Педагогічна цінність вправ на основі пісень

Вправи, що базуються на пісенному матеріалі, забезпечують:

- розвиток всіх видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо);
- емоційну залученість учнів, яка позитивно впливає на запам’ятовування;
- розвиток міжкультурної компетентності через розуміння англомовної культури;
- інклюзивний характер навчання, коли кожен учень може знайти щось цікаве відповідно до власних інтересів;

- розвиток критичного мислення, уміння інтерпретувати, трансформувати й використовувати мовний матеріал у власному висловлюванні.

Правильно розроблені вправи на основі пісень дозволяють трансформувати засвоєння фразеологізмів у динамічний, цікавий і результативний процес. Поєднання елементів творчості, аудіовізуального супроводу, автентичного мовного контексту та комунікативного підходу є найефективнішим шляхом до формування фразеологічної компетентності учнів середньої школи.

Висновок до розділу 2

У другому розділі бакалаврської роботи було зосереджено увагу на розробці методичних підходів до викладання англійських фразеологізмів із використанням пісенного матеріалу — як одного з найефективніших інструментів формування фразеологічної компетентності учнів середньої школи. Проведене лінгвістичне дослідження та методичне узагальнення дозволили зробити низку важливих висновків, що обґрунтовують педагогічну доцільність і практичну результативність даного підходу.

По-перше, лінгвістичний аналіз пісень як джерела фразеологічного матеріалу виявив багатство, розмаїття й стилістичну цінність фразеологізмів, що в них містяться. У піснях присутні і класичні ідіоми, і словосполучення, і метафоричні звороти, і фіксовані вирази, які не лише є невід'ємною частиною живої англійської мови, але й мають естетичну й культурну функцію. Завдяки контексту пісні кожен фразеологізм набуває нового, глибшого звучання, що значно полегшує його інтерпретацію учнями.

По-друге, класифікація фразеологізмів, уживаних у піснях, дала змогу систематизувати мовний матеріал відповідно до типології: від ідіом і фразеологічних єдностей до приказок і фразеологічних зрощень. Такий підхід дозволяє вчителю структурувати навчальні матеріали, добирати пісні для конкретних цілей і враховувати вікові й когнітивні особливості учнів. Використання автентичних прикладів, які трапляються у піснях різних жанрів,

зокрема поп-, рок-, фолк-музики, сприяє створенню динамічного освітнього середовища.

По-третє, розроблений комплекс вправ, що включає завдання на розпізнавання, інтерпретацію та активне вживання фразеологізмів, базується на сучасних комунікативних, мотиваційних та дидактичних принципах. У завданнях використовуються техніки активного слухання, рольові ігри, творче письмо, що дає змогу не тільки засвоїти значення виразів, але й інтегрувати їх у мовлення учнів. Це дозволяє перетворити пасивні знання на продуктивні навички.

По-четверте, пісенний матеріал створює потужний міждисциплінарний ефект, об'єднуючи лінгвістику, літературу, культуру, музику й педагогіку. Використання пісень дозволяє вчителю не лише навчати мови, а й розвивати емоційний інтелект, культурну обізнаність, творче мислення, критичне ставлення до текстів.

По-п'яте, вправи, що базуються на пісенних текстах, дозволяють врахувати індивідуальні особливості учнів, їхній темп навчання, музичні вподобання та рівень підготовки. Вони легко адаптуються до потреб як сильних учнів, так і тих, хто має труднощі з традиційними формами навчання, що забезпечує інклюзивність процесу.

У підсумку можна стверджувати, що використання англійських пісень як джерела фразеологічного матеріалу у навчанні є надзвичайно ефективним засобом формування лексичної й мовленнєвої компетентності. За умови правильного добору пісень, методично грамотного побудування вправ і залучення інтерактивних форм роботи, навчальний процес набуває комунікативного спрямування, стимулює мовну активність учнів і дозволяє досягти високих результатів у засвоєнні фразеологічних одиниць.

Отже, другий розділ не лише підтвердив наукові положення, висвітлені у теоретичному блоці дослідження, але й заклав фундамент для практичного впровадження запропонованих підходів у середній школі, що буде перевірено в експериментальній частині дослідження.

РОЗДІЛ 3

ЦИФРОВІ ТА ІГРОВІ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ОСНОВІ ПІСЕННОГО МАТЕРІАЛУ

Сучасна освіта все більше орієнтується на інтерактивні та особистісно-орієнтовані методи навчання, особливо у вивченні іноземних мов. Активна участь учнів і стимулювання їхньої мотивації є ключовими факторами ефективності. У цьому контексті використання пісенного матеріалу для формування фразеологічної компетентності школярів є надзвичайно перспективним. Пісні не лише пропонують автентичний мовний матеріал, але й насичені емоціями та культурним змістом.

Проте лише текстів пісень недостатньо. Для максимальної ефективності необхідно активно залучати учнів, використовуючи цифрові та ігрові інструменти. Гейміфікація, онлайн-платформи та мультимедійні ресурси створюють динамічне навчальне середовище. Вони сприяють багаторазовому повторенню, надають миттєвий зворотний зв'язок і формують атмосферу здорового змагання, що значно підвищує мотивацію та зацікавленість учнів.

Цей розділ детально розглядає дидактичний потенціал таких цифрових інструментів, як Quizlet, Kahoot!, Wordwall та LyricsTraining. Ці платформи ефективно інтегруються в навчальний процес для покращення засвоєння фразеологізмів із пісенного матеріалу. Особливу увагу приділено мультимедійним можливостям (звук, візуалізація, анімація), які сприяють глибшому розумінню та кращому запам'ятовуванню фразеологічних одиниць у їхньому контексті.

Також проаналізовано практичні аспекти застосування цифрових платформ для поетапного опрацювання фразеологізмів — від вправ на впізнавання та розуміння до продуктивних завдань із використанням ідіом у мовленні. Запропоновано рекомендації щодо інтеграції ігрових механік, що не

лише підвищують рівень навчальної мотивації, але й розвивають когнітивні та комунікативні навички учнів.

Таким чином, третій розділ формує теоретико-практичну основу для впровадження цифрових та ігрових стратегій у процес викладання англomовних фразеологізмів на базі пісенного матеріалу, що відповідає сучасним вимогам освітньої реформи та сприяє підвищенню якості мовної підготовки учнів середньої школи.

3.1. Дидактичний потенціал цифрових технологій у вивченні фразеологізмів

3.1.1. Структурування навчального матеріалу та адаптивність навчання

Цифрові технології в освітньому процесі відіграють дедалі важливішу роль, особливо в контексті вивчення іноземної мови, де важливо забезпечити максимальну автентичність, динамічність та емоційне залучення. У процесі формування фразеологічної компетентності це набуває особливого значення, оскільки ідіоми часто мають переносне, образне значення, яке потребує додаткового контексту для розуміння. Саме цифрові інструменти дозволяють створити багатоканальне навчальне середовище, у якому поєднуються звук, зображення, інтерактивність і гейміфікація. Завдяки гнучкості таких платформ, як Quizlet, Kahoot!, Wordwall, LyricsTraining, учні можуть не лише запам'ятовувати фразеологізми, а й практикувати їх уживання в контексті. Ці ресурси дозволяють реалізувати індивідуальну траєкторію навчання, забезпечують повторюваність матеріалу, миттєвий зворотний зв'язок, ігрові механіки (бали, таймер, змагання), що стимулює мотивацію учнів і підвищує ефективність засвоєння.

3.1.2. Підвищення мотивації та інтерактивність навчання

Використання цифрових технологій активно залучає учнів до навчального процесу завдяки елементам гейміфікації. Такі механізми, як система балів, рейтинги та нагороди, не лише посилюють внутрішню мотивацію, але й стимулюють бажання покращувати власні результати.

Вікторини, інтерактивні ігри та командні завдання створюють атмосферу здорового змагання, що сприяє регулярному повторенню та закріпленню знань. Миттєвий зворотний зв'язок допомагає учням швидко усвідомлювати свої помилки та робити правильні висновки, а вчителю — оперативно коригувати навчальний процес.

Крім того, візуальні та звукові ефекти, анімації та мультимедійні підказки роблять навчання більш емоційно насиченим. Це значно підвищує ефективність запам'ятовування та викликає позитивний емоційний відгук, який є ключовим для формування стійкого інтересу до вивчення мови

3.1.3. Активізація різних каналів сприйняття інформації

Мультимедійність цифрових ресурсів дозволяє залучати одночасно кілька сенсорних каналів, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Візуальна складова (тексти, ілюстрації, кольорове кодування, інфографіка) допомагає зрозуміти образне та метафоричне значення фразеологізмів, які зазвичай мають багатозначний характер і не завжди легко піддаються буквальному перекладу. Аудіо-компоненти, включно з прослуховуванням пісень, розмовних діалогів та вимовою носіїв мови, формують правильну інтонацію і природне звучання, що важливо для розвитку комунікативних навичок. Інтерактивні вправи, які включають рухливі елементи (наприклад, перетягування слів, клацання на відповідні зображення), розвивають кінестетичну пам'ять, що є додатковою перевагою для закріплення матеріалу. Такий багатоканальний підхід відповідає сучасним психологічним уявленням про ефективність навчання, що базується на мультимодальності сприйняття.

3.1.4. Приклади ефективних цифрових вправ

У цифровому середовищі активно використовуються вправи, які поєднують навчання із розвагою. Особливо це актуально під час вивчення фразеологізмів, адже ідіоми як складна мовна одиниця потребують глибшого контекстуального опрацювання, образного мислення та багатократного

повторення в різних формах. Цифрові вправи у гейміфікованому форматі дозволяють реалізувати принцип поетапного навчання – від ознайомлення та розпізнавання до продуктивного використання у мовленні.

1. Вправа «Фразеологічний ланцюжок» (платформа: Quizlet)

Ця вправа спрямована на активізацію ідіом в усному мовленні. Вона базується на використанні карток із фразеологізмами, створених на платформі Quizlet. Учням пропонують набір карток з англійськими ідіомами та українським перекладом/поясненням. Завдання — створити ланцюг речень, у якому кожна наступна ідіома логічно продовжує попередню ситуацію.

Мета: закріпити знання фразеологізмів і розвивати вміння будувати зв'язні висловлювання.

Приклад реалізації:

- Перша картка: *“to hit the roof”* — учень складає речення: “My father hit the roof when he saw my grades.”
- Наступна картка: *“face the music”* — “I had to face the music and explain everything to him.”
- І так далі, поки не буде використано всі картки.

Ця вправа сприяє розвитку усного мовлення, логічного мислення та контекстуального вживання ідіом.

2. Вправа «Моментальна відповідь» (платформа: Kahoot!)

Це вікторина, яка проводиться у форматі змагання. Учням пропонуються запитання з варіантами відповідей, що стосуються значень фразеологізмів, прикладів з пісень або контекстного вживання. Вправа виконується на час, що підвищує динаміку заняття та рівень зацікавленості.

Мета: перевірити знання фразеологізмів у швидкому темпі, розвивати реакцію та критичне мислення.

Приклад запитань:

- “What does the idiom ‘cry me a river’ mean?”
 - a) Express joy
 - b) Complain excessively

- c) Keep secrets
- d) Be brave
- **Правильна відповідь:** b) Complain excessively
- “In which line from the song ‘*Someone Like You*’ is an idiom used?”
 - a) “Never mind, I’ll find someone like you”
 - b) “Don’t forget me, I beg”
 - c) “Sometimes it lasts in love, but sometimes it hurts instead”
 - **Правильна відповідь:** c) “Sometimes it lasts in love, but sometimes it hurts instead”

Використання Kahoot! підвищує швидкість мислення та сприяє емоційному залученню.

3. Вправа «Словниковий квест» (платформа: Wordwall)

У цій вправі учні працюють з інтерактивними іграми, такими як «Matching pairs», «Open the box» або «Maze chase». Завдання — знайти відповідність між ідіомою та її значенням або прикладом вживання. Далі учні мають використати знайдені вирази у власних реченнях.

Мета: розвивати навички співвіднесення ідіом з їхнім значенням та контекстом уживання.

Приклад вправи:

- Вправа «Matching pairs»:
 - *Break the ice* — почати розмову в незнайомій компанії.
 - *Spill the beans* — розповісти секрет.
 - *Once in a blue moon* — дуже рідко.
- Наступне завдання: скласти речення з кожною ідіомою.

Wordwall дозволяє варіювати формат завдань (вікторина, ігрове поле, гонка), що робить урок більш живим і динамічним.

Отже, цифрові технології виступають не просто засобом подачі навчального матеріалу, а стають повноцінним середовищем для формування фразеологічної компетентності учнів. Завдяки своїм мультимедійним можливостям та інтерактивності вони забезпечують індивідуалізацію навчального процесу, підвищують його наочність та привабливість. Крім того,

використання цифрових ресурсів сприяє розвитку критичного мислення, уміння інтерпретувати фразеологізми в контексті та застосовувати їх у продуктивному мовленні, що відповідає вимогам сучасної освіти.

3.1.5. Психолого-педагогічні аспекти використання цифрових технологій

Використання цифрових технологій у навчанні фразеологізмів сприяє формуванню навичок саморегуляції та автономії у навчанні, що є надзвичайно важливим для підлітків. Учні мають змогу самостійно планувати своє навчання, вибирати завдання відповідно до інтересів і потреб, що підвищує їх відповідальність за результат. Інтерактивні вправи, завдяки своїй ігровій формі, знижують рівень тривоги та страху помилки, що часто виникають у традиційному класі, особливо при вивченні складних фразеологічних одиниць. Постійний зворотний зв'язок, можливість отримувати підказки і повторювати завдання до досягнення успіху створюють безпечне і підтримуюче середовище для навчання. Крім того, розвиток критичного мислення і аналітичних навичок відбувається через аналіз контекстів і варіантів відповідей, що сприяє глибшому усвідомленню ідіоматичної лексики. Загалом, цифрові технології не лише покращують якість навчання, але й сприяють формуванню мотивації та позитивного ставлення до вивчення мови.

3.2. Інтеграція цифрових ігрових технологій у традиційну методику навчання фразеологізмів

Поєднання традиційних методів навчання з цифровими й ігровими технологіями створює умови для цілісного підходу до формування фразеологічної компетентності. Такий підхід дозволяє одночасно зберігати дидактичну ефективність перевірених часом методів і впроваджувати новітні інструменти, які підвищують мотивацію та залучення учнів до навчального процесу. Цифрові ресурси не замінюють класичне навчання, а збагачують його

новими формами активності, розвиваючи в учнів здатність до критичного мислення, креативного висловлення та співпраці. Особливо ефективною така інтеграція є у вивченні фразеологізмів, оскільки вони потребують як лінгвістичного аналізу, так і практичного вживання в мовленні.

3.2.1. Комбінування класичних і новітніх методів

У сучасній парадигмі іншомовної освіти спостерігається стійка тенденція до поєднання традиційних і інноваційних дидактичних підходів. Такий інтегрований формат сприяє підвищенню ефективності навчання, зокрема у формуванні фразеологічної компетентності, яка вимагає не лише знання лексичних значень, а й розуміння прагматичних, стилістичних і культурних особливостей сталих виразів. Класичні методи забезпечують системність і логічну послідовність, тоді як цифрові технології додають гнучкості, мотивації та міжмодального сприйняття. В умовах трансформації освітнього простору саме поєднання зазначених підходів дозволяє максимально ефективно організувати навчальний процес.

1. Поєднання підручника з цифровими платформами

Використання підручника як основного джерела навчального матеріалу забезпечує структурованість, послідовність та відповідність навчальним програмам. Проте статичний характер друкованих завдань може обмежувати динамічність засвоєння. Інтеграція підручникових вправ із цифровими платформами, такими як Kahoot!, LearningApps, Quizizz, дає змогу варіювати способи перевірки знань, залучати елементи гри, а також забезпечити зворотний зв'язок у реальному часі. Наприклад, після виконання вправ на переклад фразеологізмів учні можуть проходити міні-тести з варіантами відповідей, що активізує процес повторення в ненав'язливій формі.

2. Використання дискусій та дебатів у поєднанні з відео-уроками

Традиційні форми розвитку усного мовлення, такі як тематичні дискусії, рольові ігри, дебати, можуть бути значно збагачені за рахунок аудіовізуального контенту. Перегляд автентичних фрагментів пісень, інтерв'ю

чи сцен з фільмів із фразеологічним наповненням створює контекстуальне тло, на основі якого учні можуть формувати власні висловлювання. Обговорення змісту, значень і тональності вживаних виразів сприяє перенесенню пасивного словника у сферу активного мовлення, розвиває навички інтерпретації та вміння добирати адекватні фразеологізми відповідно до ситуації спілкування

3. Традиційні письмові завдання у поєднанні з цифровими креативними платформами

Письмова практика, спрямована на застосування фразеологізмів у зв'язному мовленні (есе, листи, історії), може бути переосмислена завдяки залученню цифрових інструментів для візуалізації та презентації результатів. Такі платформи, як **Padlet, Canva, Google Slides**, дозволяють учням не лише демонструвати мовну компетентність, а й розвивати креативне мислення через ілюстрацію змісту, додавання музичних фрагментів або створення візуальних схем. У результаті створюється багаторівневе завдання, що активізує як мовленнєві, так і міждисциплінарні компетентності.

4. Аудіо- та відеоматеріали як база для аналізу

Автентичні джерела, зокрема пісні, музичні кліпи, фрагменти художніх творів англomовного контексту, містять значну кількість фразеологізмів, ужитих у природному середовищі. Робота з такими матеріалами дозволяє учням практикувати аудіювання, водночас зосереджуючи увагу на ідіоматичних конструкціях. На основі таких завдань учні не лише виявляють і розшифровують фразеологізми, а й аналізують їхню функцію у мовленні, стильову належність, культурне забарвлення. Поєднання аналізу зі створенням власних прикладів на основі прослуханого матеріалу сприяє формуванню продуктивних умінь.

Таким чином, інтеграція традиційних підходів і цифрових ресурсів у навчанні фразеологізмів дозволяє створити багаторівневу методику, яка сприяє не лише засвоєнню лексичного матеріалу, а й розвитку критичного мислення, мовленнєвої творчості та цифрової компетентності учнів. Таке комбінування забезпечує гнучкість навчального процесу, відповідає вимогам

індивідуалізації та диференціації навчання, а також підвищує мотивацію до вивчення англійської мови завдяки різноманіттю форматів і способів подачі матеріалу. У перспективі така модель може слугувати ефективною стратегією для формування фразеологічної компетентності у школярів в умовах сучасної освітньої реформи.

3.2.2. Етапи засвоєння фразеологізмів у цифровому середовищі

Процес засвоєння фразеологізмів у цифровому середовищі складається з трьох основних етапів: рецептивного, інтерпретаційного та продуктивного, кожен із яких має свої цілі та завдання.

1. Рецептивний етап спрямований на формування первинного сприйняття фразеологізмів у контексті. На цьому етапі учні активно слухають пісні або дивляться відео з субтитрами, що дає можливість почути і побачити ідіоматичні вирази в живому мовленнєвому контексті. Водночас вони читають тексти пісень, звертаючи особливу увагу на незнайомі фразеологізми, що допомагає їм виділити та ідентифікувати нові лексичні одиниці. Для кращого розуміння і засвоєння використовуються вправи на розпізнавання ідіом, наприклад, завдання на знаходження цих виразів у тексті, підкреслення або виділення кольором. Додатково учні працюють із цифровими картками у платформі Quizlet, що дозволяє їм ознайомитись із значеннями фразеологізмів у зручному та інтерактивному форматі.

2. Інтерпретаційний етап передбачає глибший аналіз і розуміння функцій і значень фразеологізмів. Учні зіставляють тлумачення ідіом із їхнім використанням у піснях, звертаючи увагу на емоційне та стилістичне забарвлення виразів. Вони виконують завдання, спрямовані на вибір правильного тлумачення, використовуючи інтерактивні платформи, такі як Kahoot! або Wordwall, що додає елемент гри та змагання. Аналізуючи, чому саме цей фразеологізм використано в конкретному епізоді пісні або відео, учні розвивають критичне мислення та розуміння контексту. Обговорення у парах або групах допомагає їм висловити власні думки, а також спробувати замінити

фразеологізми синонімами чи поясненнями, що поглиблює їхнє мовленнєве усвідомлення.

3. Продуктивний етап орієнтований на активне застосування вивчених фразеологізмів у мовленні. На цьому етапі учні створюють власні речення або короткі діалоги із використанням нових ідіом, що допомагає закріпити матеріал на практиці. Вони беруть участь у рольових іграх, де мають застосовувати сталу лексику відповідно до ситуації, що розвиває комунікативні навички та впевненість у використанні фразеологізмів. Також учні пишуть короткі історії, пісенні рядки або діалоги, які можуть презентувати у цифрових форматах, таких як Canva чи Google Slides, що стимулює творчість і використовує можливості сучасних технологій. Особливо цікавою формою продуктивної діяльності є творчі проекти, у яких поєднуються мова, ілюстрації та музика — наприклад, створення мінікліпу, коміксу чи колажу з ідіомами, що сприяє комплексному засвоєнню лексики та розширенню культурного світогляду учнів.

Висновки до 3 розділу

Третій розділ підтвердив, що інтеграція цифрових та ігрових технологій у навчальний процес сприяє формуванню фразеологічної компетентності учнів середньої школи. Аналіз цифрових платформ, таких як LyricsTraining, Quizlet, Kahoot! та LearningApps, показав їхню ефективність у створенні інтерактивного і мотивуючого середовища, де учні можуть у різних форматах ознайомлюватися, аналізувати та використовувати фразеологізми. Ігрові стратегії, застосовані в навчанні, активізують пізнавальні процеси, допомагають формувати мовленнєві навички через імітацію реальних комунікативних ситуацій, що особливо важливо для усвідомленого та природного використання фразеологічних одиниць.

Використання пісенного матеріалу як основи для навчання не лише полегшує сприйняття ідіом, а й збагачує мовленнєву практику культурним і емоційним контекстом, що значно підвищує мотивацію учнів і сприяє

глибшому засвоєнню лексики. Комплексні вправи, що включають рецептивні, інтерпретаційні та продуктивні завдання, забезпечують послідовне і всебічне засвоєння фразеологізмів, розвивають як пасивні, так і активні мовленнєві навички.

Таким чином, поєднання традиційних методів викладання з інноваційними цифровими та ігровими стратегіями є перспективним підходом до формування фразеологічної компетентності, який відповідає сучасним освітнім стандартам та потребам учнів нового покоління.

ВИСНОВКИ

У межах даного дослідження було здійснено комплексний аналіз теоретичних та методичних засад викладання англомовних фразеологізмів у закладах загальної середньої освіти із залученням пісенного матеріалу як засобу формування фразеологічної компетентності учнів. Актуальність теми зумовлена зростанням уваги до інтегративного, комунікативно-орієнтованого й культурологічного підходу у сучасній іншомовній освіті, що потребує ефективних, мотивувальних і методично доцільних способів роботи з фразеологічним компонентом лексики.

Аналіз психолого-лінгвістичних особливостей засвоєння фразеологізмів учнями середнього шкільного віку засвідчив, що складність цієї категорії одиниць пояснюється, насамперед, їхньою семантичною непрозорістю, культурною маркованістю, метафоричністю, обмеженою трансформативністю та стилістичною специфікою. Водночас, саме в цьому віковому періоді в учнів активно розвивається абстрактне, асоціативне та образне мислення, що створює передумови для ефективного оволодіння фразеологізмами за умови відповідної методичної підтримки.

Проведений лінгвістичний аналіз фразеологізмів, уживаних у текстах сучасних англомовних пісень, дозволив виокремити їхні типологічні, семантичні та функціональні характеристики. Зокрема, встановлено, що пісенний дискурс є насиченим ідіомами, фразеологічними єдностями, крилатими висловами, прислів'ями та стійкими словосполученнями, які відіграють роль засобів емоційної експресії, стилістичного увиразнення, вираження особистісної позиції, соціальних установок або культурної ідентичності. Такі одиниці функціонують у природному контексті, що сприяє їх автентичному засвоєнню учнями.

Особливу увагу було приділено розробці методики навчання фразеологізмів на основі пісенного матеріалу, яка враховує принципи контекстуальності, поступовості, комунікативності, креативності та міжкультурності. Сконструйований комплекс вправ включає завдання на

розпізнавання, інтерпретацію та активне вживання фразеологічних одиниць у мовленні, що відповідає сучасним вимогам до формування іншомовної комунікативної компетентності у школярів. Такі вправи сприяють розвитку лексико-семантичної інтуїції, мовленнєвої активності, критичного та асоціативного мислення, а також зростанню емоційної та культурної залученості учнів.

Використання пісень як автентичного навчального ресурсу дозволяє підвищити мотивацію учнів до вивчення англійської мови, створити позитивне емоційне тло навчання, забезпечити глибше осмислення значень фразеологізмів через музичний і культурний контекст. Пісенний матеріал також надає широкі можливості для реалізації міжпредметних зв'язків, творчих завдань і диференціації навчання відповідно до рівня мовної підготовки та інтересів учнів.

Отже, використання пісенного матеріалу забезпечує одночасну реалізацію лінгвістичних, дидактичних, психологічних та культурологічних цілей, що дозволяє вважати запропонований підхід ефективним у контексті сучасної методики навчання англійської мови.

Перспективними напрямками подальших наукових пошуків є створення тематичних збірників вправ на основі пісень для різних вікових категорій учнів, розробка цифрових навчальних платформ із пісенними текстами та завданнями до них, а також упровадження інтегрованих уроків, що поєднують вивчення мови з елементами музичної культури, естетичного виховання та міжкультурної комунікації.

Summary

The bachelor's thesis "Methodology of Teaching English Phraseological Units through Songs in Secondary School" addresses one of the current challenges in foreign language education: the effective formation of students' phraseological competence through motivating and culturally rich materials. The study offers a comprehensive theoretical and methodological framework for integrating English idioms and fixed expressions into the learning process by means of authentic song lyrics.

The research is grounded in the analysis of psycholinguistic and methodological aspects of phraseological acquisition among adolescents aged 11 to 15. This age group is characterized by the development of abstract thinking, associative memory, and sensitivity to stylistic nuance—all of which make it a favorable period for the introduction of idiomatic language. Nonetheless, the cognitive and cultural complexity of phraseological units demands contextually rich and pedagogically scaffolded approaches. The thesis argues that songs provide such a context: they offer naturally embedded idioms, emotionally engaging content, and culturally authentic material that supports both linguistic and cultural competence. Songs serve as a powerful medium for teaching not only vocabulary and grammar, but also idiomatic expressions that reflect real-life language use, emotions, and worldview.

A linguistic analysis of selected English-language song lyrics was conducted to identify commonly used phraseological units and classify them according to their semantic transparency, structural features, and communicative functions. Idioms such as "spill the beans", "cry me a river", and "hit the road", along with proverbs, collocations, and metaphorical expressions, were analyzed in their authentic context, revealing how songs naturally illustrate meaning, usage, and stylistic coloring. The study shows that songs present phraseological units as part of an integrated and emotionally resonant message, facilitating deeper understanding and memory retention.

Based on this analysis, the thesis proposes a methodical system of exercises designed to support the acquisition of phraseological competence. These exercises

are structured around a three-phase model: recognition (identifying phraseological units in context), interpretation (analyzing figurative meaning and stylistic nuance), and production (actively using idioms in speech and writing). The exercises include matching tasks, gap fills, paraphrasing, role-plays, dialogue completion, and creative writing based on song lyrics. This approach is rooted in communicative language teaching principles and aims to engage learners cognitively, emotionally, and socially.

The thesis also addresses the didactic value of songs in terms of motivation, inclusivity, and engagement. Songs naturally support multisensory learning, combining auditory, visual, emotional, and rhythmic input, which enhances memory and facilitates the acquisition of complex language items. Furthermore, the use of music aligns with the principles of the New Ukrainian School and contemporary trends in language education, which emphasize learner autonomy, creativity, and cross-cultural awareness. While certain challenges related to song selection, lexical difficulty, or cultural adaptation are acknowledged, the study argues that these can be overcome through careful pedagogical planning, scaffolding, and the integration of digital tools.

In conclusion, the thesis demonstrates that the integration of songs into the teaching of English phraseological units is methodologically sound, linguistically productive, and psychologically motivating. It supports the development of learners' idiomatic vocabulary, improves their comprehension of figurative and expressive language, and fosters intercultural communicative competence. This approach transforms the learning of phraseology from a rote memorization process into an engaging, emotionally rich, and contextually meaningful activity. The proposed methods and materials are applicable in various educational settings and can be adapted to suit different levels of proficiency, learner interests, and technological resources. Future research may focus on designing curriculum units based on song-based idiom instruction, developing interactive platforms for idiomatic learning through music, and conducting comparative studies of idiom acquisition across different age groups

and cultural contexts. Overall, the thesis contributes to the field of language pedagogy by offering a creative and effective strategy for bridging language and culture through the integration of music into phraseological instruction.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахтіна С. М. Методика викладання іноземної мови. Київ: Либідь, 2017. 240 с.
2. Білоусова Н. Сучасні підходи до навчання фразеології в середній школі. Харків: Основа, 2020. 152 с.
3. Буренко В. І. Комунікативно-орієнтоване навчання англійської мови. Київ: Ленвіт, 2012. 288 с.
4. Вальчук В. В. Англійська фразеологія: навч. посібник. Львів: Видавництво ЛНУ, 2019. 160 с.
5. Гончаренко Т. В. Пісні як засіб навчання англійської мови. Чернівці: Рута, 2018. 134 с.
6. Джигун І. В. Використання автентичних матеріалів у процесі вивчення англійської мови. Київ: КНЛУ, 2016. 212 с.
7. Дудник С. Психолінгвістичні основи вивчення фразеології. Миколаїв: Іліон, 2017. 198 с.
8. Дяченко Л. М. Вправи для навчання фразеологізмів: методичний аспект. Одеса: ПНПУ, 2015. 108 с.
9. Залога Н. К. Пісні як дидактичний засіб у формуванні лексичної компетенції. Житомир: ЖДУ, 2014. 126 с.
10. Камишанова І. К. Методичні засади навчання фразеологізмів у ЗЗСО. Полтава: ПНПУ, 2021. 132 с.
11. Кобець О. Сучасна англомовна фразеологія. Київ: Академія, 2020. 248 с.
12. Козачук Н. Роль автентичних пісень у розвитку навичок сприймання на слух. Суми: СумДПУ, 2017. 139 с.
13. Костюк М. І. Сучасні технології навчання англійської мови. Тернопіль: Астон, 2022. 210 с.
14. Кравчук О. В. Англійська мова в школі: методика викладання. Вінниця: Нова Книга, 2018. 236 с.
15. Кунанбаєва С. Комунікативна лінгводидактика. Київ: Логос, 2021. 184 с.

- 16.Литвиненко Н. Методика навчання іноземної мови з використанням пісень. Дніпро: ДНУ, 2016. 145 с.
- 17.Малич Т. Англійська мова через музику: методичні рекомендації. Львів: ВЦ ЛНУ, 2019. 112 с.
- 18.Мельниченко Т. М. Методичні прийоми подання фразеологізмів. Київ: Освіта, 2020. 176 с.
- 19.Мірошниченко Т. А. Компетентнісний підхід у вивченні англійської мови. Харків: Прапор, 2022. 200 с.
- 20.Ніколаєнко І. О. Фразеологізми у шкільній практиці. Київ: Освіта, 2015. 134 с.
- 21.Пасічник Г. В. Використання пісень як інструменту вивчення фразеології. Івано-Франківськ: Плай, 2021. 124 с.
- 22.Савченко С. Сучасні методи викладання англійської мови. Рівне: Видавництво РДГУ, 2022. 158 с.
- 23.Ткаченко Л. Фразеологія: навчально-методичний посібник. Київ: АртЕк, 2018. 198 с.
- 24.Узунова І. К. Комплекс вправ для навчання фразеологізмів. Черкаси: ЧНУ, 2020. 145 с.
- 25.Усенко В. К. Формування мовної компетентності в учнів. Київ: Генеза, 2019. 176 с.
- 26.Crystal D. *How Language Works*. London: Penguin Books, 2006. 472 p.
- 27.Cowie A. P. *Phraseology: Theory, Analysis and Applications*. Oxford: Clarendon Press, 1998. 270 p.
- 28.Gläser R. *The Stylistic Potential of Phraseological Units in the Light of Genre Analysis*. Berlin: Mouton de Gruyter, 2001. 296 p.
- 29.Lennon P. *Teaching Idioms and Fixed Expressions in EFL*. *ELT Journal*, 1998. Vol. 52, No. 2. P. 123–132.
- 30.Murphey T. *Music and Song*. Oxford: Oxford University Press, 1992. 118 p.
- 31.Nattinger J., DeCarrico J. *Lexical Phrases and Language Teaching*. Oxford: OUP, 1992. 226 p.

32. Thornbury S. *How to Teach Vocabulary*. London: Pearson, 2002. 184 p.
33. Wray A. *Formulaic Language and the Lexicon*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 328 p.
34. Wood D. *Teaching and Learning of Formulaic Sequences*. London: Continuum, 2010. 208 p.